

Beteckning: _____

Institutionen för Pedagogik, didaktik och psykologi

Särbegåvade elever i skolan

Ett nytt fält för specialpedagogiken?

Caroline Alm
December 2007

C-uppsats i pedagogik
Examensarbete 15 hp, HT-07

Lärarutbildningen: Examensarbete
Handledare: Daniel Pettersson
Examinator: Peter Gill

ABSTRACT

Alm, C. (2007). *Särbegåvade elever i skolan. Ett nytt fält för specialpedagogiken*. Gävle: Högskolan i Gävle

De högpresterande eleverna i skolan har precis som alla andra elever ett behov av bekräftelse, stimulans och utmaningar. Syftet med denna studie är att belysa lärares syn på de duktiga eleverna i skolan. Studien kommer även att beröra lärarnas syn på sin egen kunskap, samt hur de arbetar för att stimulera dessa elever i skolan. Studien ger en översikt av tidigare forskning i ämnet. För att uppnå syftet med studien så genomfördes kvalitativa intervjuer med fem grundskollärare på två olika skolor. I intervjuerna ställdes öppna frågor för att ge respondenterna möjligheten att utveckla sina svar. Resultatet pekar mot att de medverkande pedagogerna upplever en tidsbrist i sitt arbete, att det är svårt att hinna med dessa elever i den utsträckning som önskas. Respondenterna var överens om att diskussionen om de högpresterande eleverna i skolan är viktig. Resultatet visar även att de specialpedagogiska resurserna som finns i skolan enbart går till elever i olika svårigheter och att frustrationen hos pedagogerna ligger i att skapa nya stimulerade och utmanade uppgifter till dessa elever.

Nyckelord: högpresterande elever, kunskap, specialpedagogik, stimulans, särbegåvade elever, utmaningar

Keywords: challenges, gifted students, high achiever students, knowledge, special education, stimulation

Förord

I detta förord vill jag passa på att tacka alla medverkande pedagoger för visat intresse. Tack för att ni tog er tid att medverka i studien, utan er medverkan hade detta examensarbete inte kunnat genomföras.

Jag vill även tacka min handledare Daniel för hans positiva bemötande och för att han redan från början trodde på min idé.

Under arbetets gång har jag fått många nya tankar och funderingar kring hur undervisningen i skolan läggs upp kring alla enskilda individer. Arbete har givit mig mycket ny kunskap samt lusten att ta reda på mer.

Gävle i december 2007

Caroline Alm

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.2 Begreppsdefinitioner	2
1.3 Val av begrepp	3
2. Bakgrund	4
2.1 Styrdokument	4
2.2 Differentiering	4
2.3 Normalfördelning	5
2.4 Hur utmärker sig särbegåvade elever?	6
2.5 Vad skiljer talan från särbegåvning	6
2.6 Gardners sju intelligenser	7
2.7 Pågående forskning	8
3. Problembeskrivning	10
3.1 Syfte	10
3.2 Forskningsfrågor	10
4. Metod	11
4.1 Val av metod	11
4.2 Urval	11
4.3 Pilotintervju	12
4.4 Genomförande	12
4.5 Bearbetning	12
4.6 Studiens tillförlitlighet	13
4.7 Generaliserbarhet	13
4.8 Etik	13
5. Resultat	15
5.1 Analys av resultat	19
5.2 Sammanfattning och diskussion	21
6. Fortsatt forskning	26
Referenser	27
Bilagor	

1. Inledning

”Barn med särskilda behov” är ett begrepp som de flesta förknippar med barn med problem av ett eller annat slag. Jag menar att våra begåvade barn också är ”barn med särskilda behov” (Wahlström 1995 s.24).

Under min studietid har jag gjort vissa iakttagelser som väckt mitt intresse angående de högpresterande eleverna i skolan som visar förmågan att klara av betydligt svårare uppgifter än de ställs inför. Jag vill därför i min undersökning belysa lärares syn på de högpresterande eleverna, lärares syn på sin egen kunskap, samt hur de arbetar i skolan för att stimulera dessa elever.

Min upplevelse är att det mesta av tiden i skolan går åt till att stödja och hjälpa de elever som är lågpresterande och som har inlärningssvårigheter, och att de elever som klara sig bra ofta får stå tillbaka på grund av tidsbrist eller bristande kunskap hos pedagogerna. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) står tydligt att alla elever ska bemötas utifrån sina egna förutsättningar, detta tar skolan på allvar när det gäller att möta de elever som har svårigheter av olika slag, däremot har jag aldrig stött på den diskussionen i samband med de högpresterande eleverna. Enligt Persson (1997) så finns det en överväldigande forskningslitteratur som fastställt att särskilt kapabla barn och ungdomar också har specifika problem och specifika behov.

Ämnet högpresterande elever är ett politiskt känsligt ämne som ofta förknippas med ett elittänkande som klingar illa med jämställdhetsbegreppet. Persson (1997) menar att begreppet har slagit hårt mot skolväsendet, och att det har betraktats som politiskt otillbörligt att bereda särskild undervisning för elever med en större kapacitet än vad läroplanen menar med normalprestation. Det har prioriterats att ge stöd åt inlärningssvaga elever kanske med all rätt, men det som samtidigt gjorts är att förneka att de duktiga eleverna som är särskilt kapabla också har särskilda behov. Persson (1997) menar vidare att individualiseringen i svenska läroplaner syftar mer eller mindre mot de elever som är svagpresterande.

I Sverige har de högpresterande eleverna i stort sett lämnats åt sitt eget öde, skolväsendet har kommit till att sätta gränser för hur högpresterande en elev får lov att vara. Persson (1997) hävdar dock att Sverige liksom övriga Skandinavien har hamnat i en brytpunkt där även andra behov än specifika inlärningssvårigheter har börjat uppmärksammas inför forskningen. Wahlström (1995) menar att de särskilt kapabla eleverna alltid klarar sig, men ställer sig samtidigt frågan om vi som nation och som kultur kommer att klara vår framtid utan att ta till vara den extra resurs som dessa barn och ungdomar utgör?

Mot denna bakgrund är det intressant att undersöka hur situationen ser ut ute på skolorna, om det förs en diskussion kring detta ämne samt hur pedagogerna arbetar ute på fältet för att tillgodose alla elevers behov. Jag anser att detta ämne är intressant att ta upp och diskutera eftersom skolans syn på eleverna påverkar elevernas kunskapsutveckling. Hur resurser och hjälp sätts in har betydelse för elevernas framtid, oavsett om du är svagpresterande eller högpresterande.

1.2 Begreppsdefinitioner

I detta kapitel ges en förklaring till de centrala begrepp som kommer att användas i arbetet. Här ges även ett klargörande för valet av begrepp.

Differentiering

Ordet differentiering kommer av latinet, (substantivet differentia =olikhet, skiljaktighet, åtskillnad: verbet differo = föra åtskils, sprida sönderslita). Att dela upp en helhet i två eller flera delar är att differentiera, förutsatt att helheten är delbar (Marklund 1985).

I Nationalencyklopedin (4: e bandet 1990) står:

”/.../ uppdelning, skapande eller uppkomst av skillnader (differenser) inom något som varit enhetligt/..åtgärder som vidtas av skolan för att dela upp från början enhetlig utbildning i skilda om än inbördes beroende delar. Den avser dels olika skolformer och inom dessa olika linjer, ämnen och kurser, dels elevernas fördelning på sådana åtskilda studievägar” (a.a: 576)

Den svenska skoldebatten gör som regel skillnad på yttre och inre differentiering, även kallad organisatorisk och pedagogisk differentiering. Differentieringsfrågan i efterkrigstidens skolreformer har ofta gällt huruvida elevernas gruppering skall ske efter begåvning. Differentiering diskuteras även utifrån uppdelning på teoretiska och praktiska linjer (a.a).

Begåvning

Cooper (2002) anser att begåvning i generell bemärkelse är allt beteende som på ett trovärdigt sätt kan bedömas, det vill säga, att det skall vara möjligt att fastställa effektiviteten i den aktivitet som utförs. I Nationalencyklopedin definieras begåvning som ett begrepp som används för att förklara skillnader i individers förutsättningar för utveckling och utövande av olika förmågor. Begreppet omfattar dels den intellektuella aspekten men också olika inriktningar som färdigheter inom t.ex. kreativitet, konst och musik. Vilka prestationer som ger uttryck för begåvning styrs mycket av samhällets värderingar, även miljöfaktorer och arv anses ha betydelse för begåvningskillnader.

Begåvad eller särbegåvad

Persson (1997) anser att begreppet begåvning inte täcker de individer som klarar sig exceptionellt väl. Persson menar därför att användning av ordet begåvning i svenskt språkbruk är otillfredsställande, alla personer är begåvade men inte nödvändigtvis högpresterande i skolan som utbildningssystem. Därför menar Persson att ordet särbegåvad lämpar sig bättre för svenskt språkbruk. Även Winner (1999) föredrar ordet särbegåvning då begreppet begåvning i hennes mening blivit ”slitet” och oprecist.

1.3 Val av begrepp

Det pratas ofta om begåvning i skolan. Begåvning har alla, men begåvningen i skolan definieras utifrån en funktionsduglighet inom skolsystemet. I detta arbete definieras de elever som är högpressterande i skolan som särbegåvade, särbegåvade elever är de som inom skolan även brukar kallas för ”duktiga” elever. Det finns särbegåvningar som inte värdesätts i skolan, men i denna uppsats definieras inte dessa begåvningar som särbegåvningar. Särbegåvning kan leda till höga prestationer i skolan, men det behöver inte vara fallet. Rent teoretiskt kan det tänkas att elever som inte är högpressterande har särbegåvningar som egentligen skulle uppmärksammas, men dessa upptäcks inte då särbegåvning definieras efter slutprestationer.

Jag har i min uppsats valt att använda mig av begreppet *särbegåvad* istället för begreppet *begåvad*. Begreppet begåvning är ett svårförståeligt begrepp som ofta används i svenskt språkbruk. I mitt arbete har jag för avsikt att diskutera de elever som är högpressterande inom skolsystemet. Jag anser därför att begreppet särbegåvning lämpar sig bättre än begreppet begåvning i denna uppsats.

2. Bakgrund

I detta kapitel ges dels en kort historisk tillbakablick av problemområdet, tillbakablicken kommer att ha sin fokus på differentieringsbegreppet utifrån Marklund (1985). Kapitlets tyngdpunkt ligger i att belysa tidigare forskning angående de särbegåvade eleverna i skolan, vad aktuell forskning påvisar, samt vad som debatteras i dagens läge. Inledningsvis kommer jag att belysa styrdokumentens syn på individualisering.

2.1 Styrdokument

I Lpo 94 under rubriken *En likvärdig utbildning* står att läsa:

”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling” (Lpo 94).

För de elever som har svårigheter av olika anledningar har skolan ett särskilt ansvar, alla elever är olika därför kan undervisningen omöjlig se lika ut för alla. Skolans uppdrag är att, varje enskild individ stimuleras till att inhämta kunskap som främjar individens lärande (Lpo 94). Även Skollagen tar upp vikten av en individuellt anpassad skolgång, samt vikten av att utbildningen är likvärdig oberoende av var den i landet anordnas (Skollagen 1985:1100). I Skollagen kapitel 4 Grundskolan, 1§ står att:

”Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet” (Skollagen kap 4.1§)

2.2 Differentiering

Marklund (1985) menar att differentieringsbegreppet är en av skolans svåraste frågor. Begreppet har haft en central roll i skolpolitiken genom tiderna. Specialundervisning av de svagpresterande i skolan är av mycket hög ålder. Redan i 1946 års skolkommision talades det om specialundervisningen, skolmognadsklasser skulle underlätta för dem som var sent skolmogna och speciella hjälpklasser skulle göra klasserna generellt homogenera. Specialundervisningen vara stöddes av både skolpolitiker och lärare. 1946 års skolkommision föreslog en åttaårig odifferentierad skola, efter grundskolans genomförande 1962 diskuterades det om det överhuvudtaget skulle ske någon differentiering under de nio obligatoriska skolåren. Marklund (1985) menar vidare att det paradoxala i detta är att man var emot differentiering men för specialundervisning, det ter sig som om specialundervisningen inte uppfattades som en differentieringsfråga.

1940-talet präglades av upptäckten av specialundervisningsbehovet, under 1950-talet etablerades allt fler specialklasser, och under 1960-talet diskuterades framför allt specialundervisningens differentiering. Förutom specialklasser växte även stödundervisning både enskilt och i grupp fram. Under dessa tre skeden 40-, 50- och 60-talet går specialundervisningen mot en allt större differentiering, både organisatoriskt och pedagogiskt. Med åren har integreringen av specialundervisningen diskuterats allt mera och är en högst aktuell fråga (Marklund 1985).

Idag förknippas specialundervisningen framför allt med barn som är inlärningssvaga på ett eller annat sätt. I den specialpedagogiska diskussionen förekommer sällan eller aldrig frågan om de begåvade barnen. De begåvade barnen är också ”barn med särskilda behov” menar Wahlström (1995). Begreppet särbegåvning är knappast ett huvudord i den svenska utbildningsdebatten, begreppet är utbildningspolitiskt känsligt och väcker många starka känslor (Winner 1999). Skolledare har föreställningar om att de begåvade barnen klarar sig utan särskilt stöd i undervisningen, dessa föreställningar bromsar elevernas utveckling menar Engström (2007).

1984 skrev Gustafsson om klassrumsforskningens utveckling och inriktning. I rapporten står bland annat att läsa om kompassprojektet (komparativa mål- och processanalyser av skolsystem) projektet har sitt ursprung i differentieringsfrågan. Resultatet av den första undersökningen den så kallade ”Stockholmsundersökningen” som genomfördes 1962 visade små skillnader gällande elevernas kunskaper i ett differentierat skolsystem. Detta resultat förvånade då man hade väntat sig se större skillnader rent kunskapsmässigt. 1967 omarbetades detta försök, genom att använda sig av uppgifter om hur lång tid olika klasser lagt ner på olika moment i undervisningen. I omarbetningen av försöket kom man fram till att det arbete som gått åt till att nå samma resultat varierade stort mellan olika klasser och elevsammansättningar, dvs mellan olika differentieringsmiljöer. Resultatet av undersökningen går under benämningen ramfaktorteorin. Teorin bygger på att pedagogiska processer är en effekt av givna rammar och leder på grund av detta fram till vissa resultat.

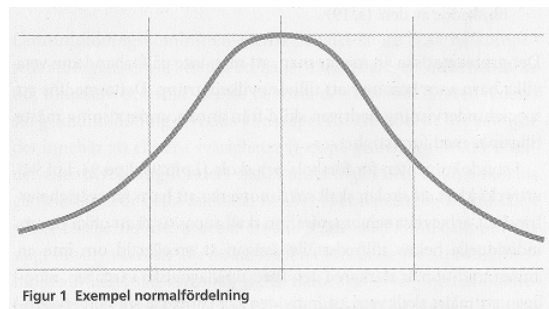

Man kan inte med en viss uppsättning rammar förutspå exakt vilka processer och resultat som skall uppstå, men man kan med vetskap om en viss konstellation av rammar förutsäga vilka processer som inte kan uppkomma. Vid användning av modellen är det funktionen mellan komponenterna som är det viktiga. Även Lundgren (1981) uppmärksammar differentieringen i det svenska skolsystemet, då också han tar upp ”Stockholmsundersökningen” och ramfaktorteorin i sin avhandling. Han diskuterar även fenomenet styrgrupper i klassrummet och i undervisningen. Kortfattat kan man förklara att styrgrupper är de elever som avgör hur pedagogen ska fördela sin tid i undervisningen samt på vilken nivå undervisningen ska ligga. Grupper med en högpresterande styrgrupp och grupper med en lågpresterande styrgrupp tenderar att följa den planerade undervisningen bättre än grupper med en medelprestations styrgrupp. I den gruppen där pedagogen inte kan följa sin undervisning som planerat är denne tvungen att ta ett beslut, antingen att sänka ambitionsnivån vilket medför att vissa elever får sänka sin egen nivå, eller att höja nivån med vetskapen om att vissa elever får svårt att följa med i undervisnings tempot.

2.3 Normalfördelning

Alla människor är individer olika varandra, populationens normal variation av individers olikheter kan framställas med hjälp av normalfördelningskurvan eller Gausskurvan. Normalfördelningskurvan beskriver den normala variationen och kan användas i olika sammanhang, bland annat när vi talar om begåvning eller intelligens (Persson 2001).

50 % av befolkningen befinner sig i mitten och 25 % på vardera sida av kurvan, i och med detta menar Persson (2001) att det inte är mer normalt att befinna sig i kurvans mitt än i dess ytterkanter.

2.4 Hur utmärker sig särbegåvade elever?

Persson (1997) menar att de särbegåvade eleverna inte alltid upptäcks, en elev som bråkar och stör kan mycket väl vara särbegåvad men utmärker sig på detta sätt för att han/hon är uttråkad. Den särbegåvade eleven kan medvetet välja att göra dåligt ifrån sig för att bli mer lik klasskamraterna, barn som döljer sin särbegåvning kan ofta känna sig åsidosatta. Om och hur, dessa elever upptäcks i skolan diskuteras även av Copenhaver & Mc Intyre (1992). De talar om hur pedagogernas utbildning och erfarenheter påverkar deras förhållningssätt gentemot högpresterande elever i skolan.

Persson (1997) framhåller att särbegåvade barn som går i normalklass tenderar att understimuleras eftersom undervisningstempot är för lågt. Winner (1999) samtycker med Persson (1997) gällande understimuleringen, hon menar att de särbegåvade barnen ofta blir utpekade som inlärningssvaga beroende på svårigheten att skilja ett uttråkat barn från ett som har svårt med inlärningen. Många av de särbegåvade blir uttråkade och rastlösa i ett klassrum utan utmaningar, bristen på utmaningar i våra skolor innebär att barnen inte använder hela sin potential och blir därmed underpresterande. Enligt Wagner (2003) så styrs beteendet av motivationen, Winner (1999) framhåller att många pedagoger menar att dessa elever klarar sig utan extra stöd, Winner menar vidare att det är en myt att särbegåvade elever klarar sig bättre än andra.

Wahlström (1995) påpekar att vi måste ta tillvara på de resurser som finns hos våra barn För att det ska bli möjligt behövs både mindre klasser och välutbildade pedagoger, pedagoger som kan identifiera de särbegåvade barnen samt ge dem en lämplig stimulans. Wahlström menar vidare att det är viktigt att vidga begreppet särbegåvning till att inbegripa många olika sorters skapande som, sport, teater, matematik, empati, samarbete och musik etc. Många former av särbegåvning är ej mätbara då intelligenskvoten egentligen bara är en jämförelse mellan levnadsålder och mognadsålder. Liknande tankar om hur de särbegåvade eleverna utmärker sig, samt hur pedagoger identifierar dessa elever diskuteras av Endepohls-Ulpe & Ruf (2005)

2.5 Vad skiljer talang från särbegåvning

Att vara särbegåvad kan till en viss del vara en social konstruktion, men det kan också vara en mer eller mindre medfödd kapacitet. Att vara särbegåvad kan också ses som en mer eller mindre förvärvad talang, men talang och särbegåvning är inte alltid samma sak (Persson 1997). Persson menar vidare att särbegåvade individer tänker på ett annorlunda sätt, de har

också ett exceptionellt bra minne, samt en förmåga att använda sina kunskaper selektivt i olika situationer för att lösa problem. Effektiv inlärningsförmåga och en kognitiv snabbhet är även de komponenter som bidrar till särbegåvning. Winner (1999) använder sig av tre typiska drag när hon beskriver särbegåvade barn.

1. BRÅDMOGENHET, särbegåvade barn gör tidigt snabbare framsteg inom ett visst område än de normalbegåvade.
2. ENVISA, särbegåvade barn är envisa och vill gå i sin egen takt. De lär sig inte bara snabbare än normalbegåvade barn, de lär sig på ett kvalitativt annorlunda sätt. De undervisar ofta sig själva och lär sig i sin egen takt.
3. MOTIVERADE, särbegåvade barn har en iver att behärska sina intressen och är motiverade i sig själva. De har en förmåga att fokusera och glömma yttervärlden.

Enligt Winner (1999) så är särbegåvning inte något som är enbart medfött. Det krävs en särskild medfödd begåvning för att bli särbegåvad, men för att den ska utvecklas måste miljön vara med och påverka. Engström (2007) menar att ett barn inte är särbegåvat bara för att det kan läsa vid skolstarten, det är inte heller säkert att ett särbegåvat barn kan läsa vid skolstarten. För att den tidiga förmågan ska ha en långvarig effekt krävs att barnet själv tagit initiativ till att lära. Det är bland de barnen som tar egna initiativ man hittar de särbegåvade barnen. Winner (1999) påpekar att det finns många myter och missförstånd kring särbegåvningens natur, möjligtvis för att forskningen omkring särbegåvning är ett känsligt ämne som är politiskt laddat och som i vissa sammanhang kan uppfattas som elitistiskt och omdömeslöst.

2.6 Gardners sju intelligenser

1985 presenterade professor Howard Gardner sin teori om de sju intelligenserna i boken *Frames of Mind*. Han använder sig avsiktligt av ordet intelligens istället för ord som, fallenhet, begåvning eller liknande, detta för att han vill markera att de sju intelligenserna är faktorer att räkna med, faktorer som har sin grund i hjärnforskning. Gardner (1997) menar att mänsklig intellektuell kompetens måste innefatta en uppsättning av problemlösningssverktyg, verktyg som hjälper individer att lösa verkliga problem och tackla svårigheter. Dessa verktyg hjälper individen att upptäcka eller att frambringa nya problem, vilket i sin tur ger ny kunskap. Grundtanken i Gardners intelligensteori är att det finns en eller flera grundläggande informationsbehandlingsmekanismer som bearbetar specifika former av inkommande information, Gardner (1997) beskriver intelligens som en mekanism i hjärnan som är genetiskt programmerad att aktiveras eller framkallas av viss information. Gardner menar vidare att alla barn borde få stimulans inom alla sju intelligensområden varje dag. All kreativ verksamhet växer fram ur förhållande mellan individen och en objektiv arbetsvärld och ur banden mellan en individ och andra människor.

Gardners sju intelligenser är:

1. LINGVISTISK, språkligintelligens. Människor med lingvistiskbegåvning kan använda språket i både skrift och tal, samt använda ord som minne.
2. MUSIKALISK, musikaliskbegåvning har de människor som är tonsäkra och hör skillnader på klanger, de har även förmågan att uppskatta och värdera musik.
3. LOGISK – MATEMATISK intelligens har de människor som har förmågan att tänka logiskt och föra logiska diskussioner, de har även kunnandet att se sammanhang, mönster samt fallenheten att kunna dra slutsatser.
4. SPATIAL, visuellt intelligens. Personer med spatialbegåvning kan uppfatta den fysiska miljön på ett exakt sätt, de har även känsla för former och färger.
5. KROPPSLIK – KINESTETISK, personer med kroppslig – kinestetiskbegåvning har utvecklad kroppslig kontroll och balans.
6. INTRAPERSONELL, självkänedom. Personer med denna begåvning har förmågan att rätta sig efter olika situationer, dessa människor är väl medvetna om sina fel och brister men också sina styrkor,
7. INTERPERSONELL, social. Människor med interpersonellbegåvning har lätt för att känna av hur andra individer mår, dessa personer samarbetar väl och arbetar gärna i grupp.

2.7 Pågående forskning

1995 startades ett forskningsprojekt¹ i Schweiz och Liechtenstein angående de särbegåvade barnens tidiga läs- och matematik kunskaper, projektet väntas avslutas under år 2008. Forskargruppen har redan sammanställt en del av resultaten och därigenom kunnat dra en hel del intressanta slutsatser. Bland annat har man kunnat identifiera tre grupper bland de särbegåvade barnen:

1. IDEALTYPEN, cirka 60 procent av de särbegåvade barnen hör till idealtypen, de är högt motiverade och har stor framgång i skolarbetet. De har höga, men inte unika prestationer.
2. EGOCENTRIKERN, är ofta självupptagen och störande, tar ofta rollen som klassens clown.
3. OUTSIDERN / ENSTÖRINGEN, är en person som inte är integrerad i klassen, och som ofta är introvert och otillgänglig. Har även mycket höga kognitiva färdigheter.

De särbegåvade barnen med hög kognitiv förmåga uppvisar problem vad gäller inläring, orsaken visar sig vara dålig studieteknik och bristande arbetsvanor. Anledningen till det är att de aldrig behövt anstränga sig i skolarbetet, och när kraven ökar är de helt oförberedda. De har svårt att förstå hur man lär sig och får därigenom svårt att koncentrera sig, vilket leder till

---

¹ Stamm, M. (2005).

att skolprestationerna sjunker avsevärt. Studien tar död på myten om att de begåvade barnen klarar sig själva utan särskilt stöd. De särbegåvade barnen kan i arbetet ligga två-tre år före sina klasskamrater, men socialt är de på samma nivå (Engström 2007)

”Det finns ett spirande intresse bland lärare att utveckla verksamheter för de begåvade barnen, men det finns fördomar och mentala blockeringar hos politiker och skolledare, som bromsar en sådan utveckling” (Engström 2007).

3. Problembeskrivning

Valet av ämne bygger på att jag som studerande ofta har upplevt att diskussionen i skolan kring de särbegåvade eleverna är mycket liten eller inte alls förekommande. När det diskuteras individualisering i undervisningen talas det om de elever som behöver extra hjälp och stöd för att nå målen. Min fundering är vilka utmaningar och problem de elever som klarar målen ställs inför? Har lärarna tid och kunskap att utmana även dessa elever, eller får de stå tillbaka för att tiden inte räcker till? Även om det är viktigt att satsa resurser på skolan för att få skolor med hög kvalitet, garanterar inte ökade resurser i sig bättre resultat. I PISA (2000) har man kommit fram till att elever som har högre förväntningar på sig tenderar att prestera bättre, en annan slutsats i PISA är att ju större differentieringen är i skolan desto större skillnader är det kunskapsmässigt bland eleverna. Problemet som jag ser det i den svenska skolan är att alla ska vara likvärdiga och jämlika, skolan satar på dem som inte når målen och lägger ner mängder av resurser för att höja dem. Målet i den svenska skolan är att alla ska nå samma mål. Om individualiseringen i skolorna verkligen fungerade skulle alla elever kunna nå sin max nivå rent kunskaps mässigt, kvalitet och likvärdighet behöver inte ses som konkurrerande mål i skolan. Elever kommer i från olika sociala och kulturella bakgrunder, detta innebär att skolan måste tillhandahålla passande och likvärdiga möjligheter för en heterogen grupp elever. Hur väl ett skolsystem lyckas med detta är en viktig faktor för att bedöma dess standard. Genom att ta reda på vad som karakteriserar de elever som inte presterar väl kan pedagoger och beslutsfattare bestämma hur insatserna bör prioriteras. Om man på motsvarande sätt tar reda på vad som karakteriserar de högpresterande eleverna kan pedagogerna och skolledarna höja prestationsnivån för alla.

3.1 Syfte

Syftet med den här studien är att belysa lärares syn på de särbegåvade eleverna. Studien kommer även att beröra lärarnas syn på sin egen kunskap, samt hur de arbetar för att stimulera dessa elever i skolan.

3.2 Forskningsfrågor

Hur definierar pedagogerna begreppet särbegåvade barn?

Anser sig pedagogerna ha tillräcklig kunskap för att stimulera de särbegåvade eleverna i skolan?

Hur beskriver pedagogerna att barnets förmågor tas tillvara?

Vilken roll anser pedagogerna att specialpedagogen har gällande de särbegåvade eleverna?

Anser pedagogerna att de särbegåvade elevernas situation i skolan är värd att diskutera?

4. Metod

I detta kapitel presenteras mitt val av metod samt hur urvalet har gått till. Jag kommer även att presentera hur min undersökning gått till, hur data har bearbetats samt vilka etiska överväganden som har gjorts.

4.1 Val av metod

I mitt val av metod har jag inspirerats av hur fenomenologisk teori framkommer i Kvale (1997). Detta innebär att jag arbetar utifrån ett fenomenologiskt förhållningssätt som innebär att jag inriktar mig mot lärarnas upplevelser och uppfattningar om särbegåvade barn. Ting och händelser framträder på olika sätt för olika individer, den fenomenologiska intervjun ger svar på hur omvärlden framträder i just den intervjuades medvetande. Alla upplevelser och erfarenheter är subjektiva, man kan därför aldrig säga att ett visst erfarenhet kan vara "rätt" eller "fel" (Stensmo 2002). Fenomenologin studerar individernas perspektiv på sin värld, och intresserar sig för att klargöra både det som framträder och på vilket sätt det framträder (Kvale 1997).

Min avsikt med studien har varit att belysa lärares upplevelser och tankar. Efter överväganden om vilken metod som skulle ge de mest uttömmande svaren, kom jag fram till att kvalitativa intervjuer var det bästa tillvägagångssättet. Min ambition var att tolka och beskriva hur en grupp lärare uppfattar sin situation gentemot de särbegåvade barnen i skolan. Jag genomförde halvstrukturerade intervjuer, där informanten gavs utrymme att tala men där jag som intervjuare hade en frågeguide² till hjälp för att få så uttömmande svar som möjligt.

4.2 Urval

I min studie ville jag ha en viss spridning på informanterna, dock inte för stor, jag kontaktade därför rektorer i ett visst skolområde i min hemkommun, skolområdet omfattar åtta skolor. Valet av skolområde styrdes av den geografiska placeringen samt av studiens tidsbegränsning. Rektorerna på skolorna kontaktades genom ett missivbrev via e-post³ Genom att kontakta rektorerna var min tanke att jag skulle få tillgång till e-mail adresser till lärare på de berörda skolorna. Då inget intresse visades trots påminnelser blev jag tvungen att ändra mitt urval. Jag kontaktade då ett annat skolområde i en kommun och fick då möjligheten att informera berörda rektorer på ett skolområdesmöte. Vid sammankomsten informerade jag om studien, rektorerna tog del av missivbrevet angående studien. Rektorerna lämnade i sin tur över missivbrevet till de berörda lärarna⁴. Detta skolområde består av fyra skolor, på en av skolorna är jag bekant med berörd personal jag valde därför att lämna ut missivbrev endast till de avdelningar och skolor där jag inte kände personalen. Detta för att få så ärliga svar som möjligt. Jag ville ha spridning på mina respondenter därför valde jag att inte kräva några speciella förkunskaper, förutom en lärarutbildning mot grundskolan.

Min tanke var att utifrån respondenterna göra ett slumpmässigt urval av informanter, då bortfallet blev mycket stort och endast ett fåtal lärare visade intresse genomfördes inget

---

² Se bilaga 1, frågeguide/intervjufrågor

³ Se bilaga 2, missivbrev till rektorer

⁴ Se bilaga 3, missivbrev till lärare

slumpmässigt urval, utan de som var intresserade fick delta i studien. Fem verksamma lärare från två olika skolor deltog i studien.

4.3 Pilotintervju

För att prova mitt upplägg inför intervjuerna genomförde jag en förstudie i form av en pilotintervju. Personen i pilotintervjun var min lokala lärarutbildare. Genom att personen i pilotintervjun var en person som jag kände hade jag möjligheten att diskutera frågorna samt upplägget efter intervjun. Genom att testa frågorna i pilotintervjun fick jag klart för mig vilken ordningsföljd som är lämplig för att få en bra struktur i de kommande intervjusamtalen. Kvale (1997) menar att genomförandet av pilotintervjuer ökar intervjuarens förmåga att skapa ett tryggt och stimulerande samspel. Pilotintervjun gav uttömmande och informativa svar gentemot mitt syfte och mina frågeställningar, jag kommer därför att låta pilotintervjun ingå som en del i mitt resultat. Pilotintervjun spelades in och analyserades på samma sätt som de övriga intervjusamtalen.

4.4 Genomförande

Före intervjusamtalens genomförande fick respondenterna ta del av studiens syfte samt tillvägagångssätt genom ett missivbrev som delades ut av rektorerna på de berörda skolorna. Respondenterna kontaktades personligen via telefon för att boka tid för intervjun. Före intervjusamtalen informerade jag respondenterna om att intervjun kommer att ske i form av ett samtal rörande det aktuella ämnet, samt att samtalet kommer att spelas in och att de när som helst kan avbryta sin medverkan. Jag informerade även om att de har rätt att lyssna på det inspelade materialet samt att de gärna får ta del av slutrapporteringen. Alla intervjuer genomfördes enskilt under lugna och ostörda förhållanden på respektive lärares arbetsplats, intervjusamtalen spelades in på mp-3 spelare. Intervjusamtalens längd varierade från 15 minuter till 40 minuter.

4.5 Bearbetning

Efter intervjuerna lyssnade jag igenom det inspelade materialet utan att skriva ner innehållet. Vid andra avlyssningstillfället skrevs intervjusamtalen ned och transkriberades, i utskriften valde jag att koncentrera mig på de delar som var intressanta gentemot mitt syfte samt mina frågeställningar. Jag valde att inte skriva ut sådan information som pauser, tvekanen eller liknande då dessa delar i intervjuerna inte hjälpte mig att svara på mina frågeställningar. Kvale (1997) menar att analysen börjar med utskriften. Efter transkriberingen analyserade jag materialet och sökte efter sådan information som var relevant mot mitt syfte och mina frågeställningar. I det utskrivna materialet markerade jag vad pedagogerna svarat på respektive frågeställning, därefter delade ja in svaren i olika svararkategorier för att underlätta sammanställning och analys. Enligt Backman (1998) så sker den huvudsakliga analysen kontinuerligt under själva datainsamlingsmomentet.

4.6 Studiens tillförlitlighet

Reliabilitet

Uppsatsens reliabilitet kan ha påverkats av en rad faktorer. Frågorna i intervjuerna var relativt öppna och gav därigenom mer eller mindre uttömmande svar, svar som jag i min tur tolkade utifrån mina kunskaper och erfarenheter. Jag är medveten om att mina värderingar och kunskaper kan ha inverkat på min tolkning. Jag är också medveten om att den intervjuades upplevelser under dagen kan ha påverkat svaren. Intervjuerna genomfördes ostört under lugna förhållanden på respektive medverkandes arbetsplats, svaren kunde ha blivit annorlunda om vi ej haft möjligheten att sitta ostört. Eftersom det är människor med olika erfarenheter och kunskaper som intervjuades så tolkades inte frågorna på samma sätt av alla.

Vid intervjuerna försökte jag att inte ändra på mitt sätt att ställa frågorna, men utifrån svaret blev följdfrågorna olika. Personen i pilotintervjun var en för mig känd person, de andra medverkande var personer jag ej kände. Att jag kände personen i pilotintervjun kan ha påverkat de svar jag fick. Intervjuerna avslutades med en rad påståenden, detta för att få klarhet i deras svar för att undvika missuppfattningar.

Validitet

Frågorna som ställdes vid intervjutillfällena var av sådan karaktär att de svarade till mitt syfte med studien. Med öppna frågor i intervjuerna fick jag chans att ställa följdfrågor för att få så uttömmande svar som möjligt. Informanterna gav mig mycket relevant information att arbeta med. Validiteten är svår att bedöma då det är omöjligt att säga om personen som intervjuas är helt ärlig i sina svar.

4.7 Generaliserbarhet

Mitt syfte med undersökningen var att få en inblick i lärarnas syn på de särbegåvade eleverna i skolan. Jag intervjuade fem personer till min undersökning, och den informationen som dessa personer gav är deras personliga åsikter och uppfattningar. Jag kan därför inte dra några generella slutsatser utifrån dessa fem informanter, däremot kan jag genom resultatet känna igen vissa utmärkande drag som kan kopplas till litteraturen.

4.8 Etik

Under hela arbetets gång har jag fört ett etiskt resonemang med respekt för respondenternas integritet. Enligt Kvale (1997) sker inte etiska avgörande på något särskilt stadium av intervjuundersökningen utan aktualiseras under hela forskningsprocessen, från undersökningens början till slutrapporten. Vetenskapsrådet (2004) har konkretiserat det grundläggande individskyddskravet i fyra allmänna huvudkrav.

- Informationskravet
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet
- nyttjandekravet

Informationskravet syftar till att forskaren skall informera uppgiftslämnaren om forskningens syfte samt hur forskningsresultatet kommer att offentliggöras, forskaren skall även i detta skede upplysa uppgiftslämnaren om att deltagande är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan. Samtyckeskravet syftar till att deltagaren i den aktuella undersökningen har rätt att själv bestämma över sin medverkan. Vad gäller konfidentialitetskravet innefattar det aspekter som rör offentlighet och sekretess, alla uppgifter som framkommer i undersökningen ska behandlas med konfidentialitet. Nyttjandekravet syftar till att det insamlade uppgifterna endast får användas till forskningsändamål och inte utlånas för icke-vetenskapliga syften (vetenskapsrådet, 2004).

Genom det missivbrev som jag lämnade ut innan undersökningens genomförande har mitt förfaringssätt enligt mig själv varit korrekt syftande till informationskravet samt samtyckeskravet. Den insamlade datan har behandlats i enlighet med konfidentialitetskravet och nyttjandekravet vilket också framkommer i missivbrevet.

5. Resultat

Under denna rubrik redovisas resultatet samt analysen av undersökningen. Resultatet kommer att redovisas utifrån olika kategorier som kopplas till mina frågeställningar, därefter presenterar jag min analys. De fem pedagogerna som deltog i undersökningen är alla grundskolelärare.

Presentation av lärarna

Jag har intervjuat fem pedagoger på två olika skolor, för att skydda lärarnas identiteter har jag valt att ge dem fingerade namn, av denna anledning har jag även valt att inte skriva ut antal yrkesverksamma år.

Tina	Grundskollärarexamen med inriktning svenska/samhällsorienterade ämnen år 1-7. Undervisar nu i skolår 4-6.
Maud	Lågstadielärarexamen. Undervisar nu i år 1-3.
Lisa	Grundskollärarexamen med inriktning svenska/samhällsorienterade ämnen år 1-7. undervisar nu i skolår 4-6.
Anna	Lågstadielärarexamen. Undervisar nu i skolår 1-3.
Petra	Grundskollärarexamen med inriktning svenska/samhällsorienterade ämnen år 1-7. undervisar nu i år 1-3.

Hur definierar pedagogerna begreppet särbegåvade barn

Min första frågeställning riktar sig till hur pedagogerna ser på de särbegåvade eleverna i skolan samt om dessa elever har några speciella kännetecken. Fyra av de fem pedagogerna har under sin yrkesverksamma tid som lärare stött på elever som har en högre begåvning, som kan definieras som särbegåvning.

När pedagogerna definierar särbegåvade barn beskriver samtliga att en särbegåvad elev ofta är duktig inom ett ämne eller område, som svenska, matematik, idrott eller språk. Anna beskriver dessa elever som utåtriktade, verbala och medvetna. Petra beskriver de särbegåvade barnen som extra motiverade och intresserade. Maud menar att dessa elever är intresserade och uppmärksamma men inte kreativa, på det sätt att de ofta enbart är intresserade av ett ämne. Lisa menar att intresse är viktigt när det gäller dessa elever, det räcker inte bara med att vara begåvad man måste ha ett intresse att utnyttja sin kapacitet. Lisa menar vidare att utmaningar är viktiga för att inte de begåvade eleverna ska tappa intresset, i alla fall i skolans värld. På frågan om vad som kännetecknar en särbegåvad elev svarar Lisa:

”/.../dels intresse skulle jag säga finns med i det, men sen är det ju det att man har lätt för sig, det finns i dig, tex den språkliga sidan eller den matematiska. Det händer fort här uppe när man jobbar med dem” (Lisa).

”Alla har en begåvning, men att ha en särbegåvning är för mig att man har kunskap inom ett visst område, typ matte, svenska eller idrott” (Tina).

Pedagogernas egna kunskaper

Den här frågan riktar sig till lärarnas egna kunskaper, anser de att de har tillräckliga kunskaper för att bemöta dessa elever på bästa sätt, samt om de upplever att tiden finns för att utmana och stimulera de särbegåvade eleverna i undervisningen.

Samtliga pedagoger ansåg sig ha tillräckliga kunskaper för att stimulera och utmana de särbegåvade eleverna i undervisningen, men Petra fyller i att man alltid kan fylla på med mer kunskap. Däremot ansåg flertalet att bristen på tid är ett hinder för att konstruera nya mer utmanande uppgifter. Tina menar att det är mycket frustrerande att de särbegåvade elevernas belöning ofta blir fler uppgifter av samma slag istället för nya mer stimulerande uppgifter. Anna stämmer in med Tina och menar att:

”/.../mer uppgifter inte hjälper, de måste vara svårare uppgifter” (Anna).

Anna menar att det skulle vara betydligt enklare att stimulera dessa elever om man i skolan hade möjligheten att nivågruppera mer, i mindre nivågrupperade grupper så skulle dessa elevers kunskaper kunna tas till vara på ett mer effektivt sätt och de skulle kunna blomma ut ännu mer.

”/.../man skulle vilja gå undan med de begåvade eleverna och sätta dem på världens prov och utmana dem och ge dem stöttning, hjälpa dem vidare” (Anna).

Anna påpekar också att vuxenkontakten blir mindre för dessa elever, de förstår uppgifter och instruktioner snabbt vilket gör att man inte riktar tiden på samma sätt mot dem. De klarar allt jätte bra men det är inte så många vuxna som tittar och ger beröm, där tror jag att man som pedagog kan missa att ge dem bekräftelse. Även Lisa tror att det kan brista när det gäller att stimulera dessa elever, tiden finns inte som man vill till varje elev.

”Allt ska vara individualiserat men det är det inte i den utsträckningen som man skulle vilja” (Lisa).

Maud menar att man som pedagog säkert skulle kunna göra mer för att stimulera de särbegåvade eleverna i skolan, hon tror att det finns en risk att man hamnar på en slätstruken nivå i undervisningen och att det inte gynnar dessa elever. Maud påpekar att det är lättare att undvika detta om eleverna får arbeta på i sin egen takt i tex matematik. Hon arbetar med ett anpassat material där eleverna själva väljer nivå, på så vis kan de gå vidare när de har förstått. Maud använder inte matematik bok i sin undervisning och hon menar att hon på så vis slipper tävlan bland eleverna. I Petras klass har alla elever en IUP (individuellt utvecklings plan) som de arbetar efter och de elever som ligger före får anpassat material som är djupare och bredare. Petra menar att det är inget som säger att man ska stoppa eleverna, de får gå vidare i sin egen takt.

Så beskriver pedagogerna att barnets förmågor tas tillvara

Genom den här frågan ville jag ta reda på om pedagogerna upplever att de särbegåvade elevernas kunskaper tas till vara och används på bästa sätt i skolan. Jag ville även ta reda på om pedagogerna upplever att dessa elever får stå tillbaka i skolan för de lågpresterande eleverna som behöver mycket stöd och hjälp.

Samtliga pedagoger menar att de särbegåvade eleverna får stå tillbaka i undervisningen på ett eller annat sätt, då tiden ofta inte räcker till.

Maud menar att för att kunna ta till vara på dessa elevers kunskaper gäller det att hela tiden vara medveten, medveten som pedagog om vad som skall tas tillvara. Hon hoppas att hon lyckas ta tillvara på dessa elevers kunskaper, men säger samtidigt att det aldrig går att garantera. Lisa menar att man kan ta tillvara på elevernas kunskaper genom att låta dem hjälpa varandra, men hon säger samtidigt att de särbegåvades kunskaper inte alltid tas tillvara.

Lisa menar att tiden i klassrummet ofta går åt till att lägga fokus på de elever som inte når målen, de svaga i klassrummet tar mer plats, och energin går åt till att hitta material och stunder med dem för att de ska nå målen, samtidigt som man försöker hitta en bra nivå till resten av klassen. Även Anna menar att de särbegåvade eleverna ibland får stå tillbaka,

”/.../man räknar med att de är självgående, fast de ibland behöver mer utmaningar” (Anna).

Petra skulle vilja arbeta mer tematiskt för att ta tillvara på elevernas kunskaper, man skulle kunna arbeta mer över åldrar istället för att arbeta efter de traditionella klasserna. De yngre barnen som behöver mer stimulans skulle kunna vara med de äldre och de som behöver gå tillbaka och repetera får chans med de yngre.

Pedagogerna beskriver specialpedagogens roll gällande de särbegåvade eleverna i skolan

Med denna fråga ville jag ta reda på om pedagogerna anser att de är nödvändigt att koppla in specialpedagogen i undervisningen av de särbegåvade barnen.

Tre pedagoger var överens om att det skulle vara bra att koppla in specialpedagogen i undervisningen av dessa elever. Men samtliga såg tiden som ett bekymmer, den knappa tiden som varje klass får av specialpedagogen går åt till att stötta de svaga eleverna som inte når målen. Två av pedagogerna menar att specialpedagogens kompetens enbart ska användas till de svaga eleverna. Andra resurser kan användas i klassen så att man som pedagog själv kan ta ut och arbeta med dessa elever.

”Specialpedagogens kompetens ligger i att hjälpa de som har problem, den kompetensen skall tas tillvara” (Lisa).

Tina menar att det skulle vara bra att koppla in specialpedagogen för att få hjälp som pedagog att se vad nästa steg i undervisningen blir för att stimulera till inlärning och för att ge rätt utmaningar. Men hon påpekar samtidigt att klassläraren skulle klara av den biten om tiden

fanns, tiden är det största problemet. Hon tror även att det är svårt att upptäcka de särbegåvade eleverna i tid då de inte ställs inför tillräckliga utmaningar.

”Rätt stimulation och utmaning från början skulle höja många” (Tina).

Anna menar att det vore bra att få hjälp, men hon påpekar samtidigt att man som pedagog vill lyfta dessa elever själv.

”Specialpedagogen hjälper de svaga, så vi får tid att hjälpa de särbegåvade. Man måste som pedagog vara medveten om dessa elever och satsa mer på dem” (Anna).

Här gör vi eleverna medvetna om att de är duktiga tidigt, de får därigenom arbeta med svårare uppgifter (Anna). Maud menar att det skulle vara bra att få hjälp av specialpedagogen när man som pedagog känner att man inte räcker till, men säger samtidigt att det varken finns tid eller pengar till det. Lisa menar att specialpedagogen inte har tid till dem som inte når målen, hon fyller i att hon inte tänkt tanken på att de särbegåvade eleverna skulle behöva hjälp av specialpedagogen.

”Om man som klasslärare blir avlastad med de elever som behöver mycket stöd så skulle man kunna satsa mer på dessa elever” (Lisa).

Pedagogernas syn på diskussionen kring de särbegåvade eleverna

Genom den här frågan ville jag ta reda på om det förs en dialog kring de särbegåvade eleverna på respektive pedagogs arbetsplats. Jag ville även bilda mig en uppfattning om pedagogerna anser att det är en viktig dialog att föra.

Tre av pedagogerna ansåg att det förs en dialog på deras arbetsplats angående de särbegåvade eleverna, dock inte i samma utsträckning som de diskuteras kring de svaga eleverna. Två av de fem pedagogerna ansåg att det inte fördes en dialog på deras arbetsplats kring dessa elever. Däremot ansåg samtliga att dialogen kring de särbegåvade eleverna är viktig.

Tina menar att det pratas om att det är svårt att hitta material och stimulera de särbegåvade eleverna, men att det är sällan man hinner sitta ner och fundera över vad man ska göra med dessa elever. Diskussionen som förs går inte att jämföra med den diskussion som förs kring de elever som ligger på andra sidan om normalkurvan (de svag presterande), de får ofta väldigt preciserade arbetsuppgifter för att utvecklas. Maud upplever att diskussionen om de särbegåvade eleverna förekommer på hennes arbetsplats, i alla fall med sin närmaste kollega.

”/.../ribban måste ligga ganska högt, annars blir det inte roligt och stimulerande för de som redan kan” (Maud).

Petra upplever att det förs en dialog om de särbegåvade eleverna på hennes arbetsplats. Vi har elevrundor varje torsdag, och eftersom det är en relativt liten skola så hinner vi prata om alla elever.

5.1 Analys av resultat

Under denna rubrik analyserar jag resultatet av min undersökning. Mitt syfte med undersökningen är att belysa lärares syn på de särbegåvade eleverna i skolan. Jag vill även ta reda på hur lärarna ser på sin egen kunskap och hur de arbetar för att stimulera dessa elever i skolan.

Definitioner av begreppet särbegåvade barn

Fyra av de fem pedagogerna har under sin yrkesverksamma tid som lärare stött på elever som har en hög prestationsförmåga, som kan definieras som en särbegåvning. Samtliga pedagoger anser att begreppet var svårdefinierat men de var alla överens om att de särbegåvade eleverna ofta är duktiga inom ett ämne eller område. En pedagog beskriver dessa barn som utåtriktade, medvetna och verbala, medan en annan beskriver dem som extra motiverade och intresserade. Intresse är ett begrepp som återkom i samtalet med respondenterna, en pedagog menar att det är viktigt att eleverna har ett intresse att utnyttja sin kapacitet och att man som pedagog har uppgiften att ge uppgifter som håller intresset vid liv.

Min upplevelse av respondenternas svar var att de alla var intresserade av ämnet men att de inte vanligtvis brukar diskutera det. Det kan vara anledningen till att de hade lite svårt att definiera begreppet.

Pedagogernas egna kunskaper

Samtliga pedagoger anser sig ha tillräckliga kunskaper för att stimulera de särbegåvade eleverna. Däremot ser de tiden som det största hindret för att hinna med dessa elever. En pedagog framhåller att det är frustrerande att ge de särbegåvade eleverna fler liknande uppgifter istället för nya mer utmanade. En annan säger att det finns risk att man hamnar på en slätstruken nivå i undervisningen och att det blir understimulerande för de särbegåvade eleverna.

Samtliga pedagoger undervisar på låg och - mellanstadiet och även om eleverna är duktiga så ligger det fortfarande på en hanterbar nivå. Ett par av pedagogerna svarade att de kände att deras kunskaper var tillräckliga "än så länge". Skulle man fråga pedagoger på högstadiet skulle man eventuellt få ett annorlunda svar.

Så beskriver pedagogerna att barnets förmågor tas tillvara

Samtliga pedagoger menar att de särbegåvade eleverna får stå tillbaka i undervisningen på ett eller annat sätt, då tiden ofta inte räcker till. Det vidhåller att de är svårt att ta tillvara på alla elevers unika kunskaper. Tre av pedagogerna arbetar med individuellt anpassat material där eleverna själva kan gå vidare, på så vis kan de själva ta tillvara på sina kunskaper. Medvetenhet är ett återkommande begrepp i diskussionen kring dessa elever, det gäller att vara medveten som pedagog och se elevernas signaler. Även i den här frågan menar pedagogerna att tiden är ett bekymmer som står i vägen. Ett par pedagoger nämner att det skulle vara utvecklande för dessa elever om man fick möjligheten att nivågruppera mer i skolan. En pedagog menar att eleverna kan ta tillvara på varandras kunskaper genom att hjälpa varandra.

Jag upplever även i denna fråga att pedagogerna är intresserade men att det inte är ett ämne som diskuteras återkommande. Flera utav pedagogerna fick fundera på frågan och flera hade idéer om hur man skulle kunna göra, men ingen arbetade direkt konkret med detta.

Specialpedagogens roll

Tre av pedagogerna anser att det skulle vara ett bra komplement i undervisningen att koppla in specialpedagogen gällande de särbegåvade eleverna. Två av pedagogerna menar att specialpedagogens kompetens enbart ska riktas mot de svagpresterande eleverna som inte når målen. Däremot så hade ingen pedagog upplevt att specialpedagogen kopplats in vid undervisning av ett särbegåvat barn. De som var positiva till specialpedagogens inblandning ville främst ha hjälp med stimulerande uppgifter samt att se nästa steg i utvecklingen och inläringen. De två som inte anser det nödvändigt att koppla in specialpedagogen tyckte att de själva som klasslärare kan lyfta och hjälpa dessa elever.

Återigen var tiden en aspekt som samtliga pedagoger nämnde som ett problem. Specialpedagogens tid räcker knappt till dem som inte når målen, och den mesta tiden läggs ner på de svaga eleverna. Det förvånade mig att ingen pedagog fått hjälp av specialpedagogen gällande ett särbegåvat barn. Jag tror att specialpedagogens kompetens är nödvändig för samtliga elever, att specialpedagogen enbart skall hjälpa de svagpresterande tror ja är mycket etablerat i den svenska grundskolan och det kan vara känsligt att hävda att även de särbegåvade eleverna behöver extra stöd.

Diskussionen kring de särbegåvade eleverna

Tre av pedagogerna anser att det förs en dialog på deras arbetsplats angående de särbegåvade eleverna, dock inte i samma utsträckning som de diskuteras kring de svaga eleverna. Två av de fem pedagogerna anser att det inte förs en dialog på deras arbetsplats kring dessa elever. Däremot anser samtliga att dialogen kring de särbegåvade eleverna är viktig. Endast en pedagog upplevde att dessa elever diskuteras återkommande på elevrundor.

Min upplevelse är att de flesta pedagoger pratar om detta med varandra, men att det aldrig förs någon riktig dialog som leder till direkta lösningar. De svagpresterande elevernas situation diskuteras ofta och leder i de flesta fall till konkreta lösningar, jag upplever inte att detta sker i samma utsträckning gällande de särbegåvade eleverna. Tiden ligger även här som ett hinder i vägen. Jag upplevde en vis osäkerhet bland vissa informanter att svara på frågor kring de särbegåvade eleverna, jämställdhetsbegreppet är mycket etablerat i den svenska skolan och det kan uppfattas som stötande att uttala sig om att man vill satsa på de särbegåvade eleverna. Jag upplevde många utav svaren som politiskt korrekta och är inte säker på att alla pedagogerna vågade svara utifrån sin egen verklighet.

Visioner

Ett återkommande tema i samtalet med informanterna var tiden, att tiden inte räcker till. Alla pedagoger önskar sig mer tid för att kunna ge varje enskild elev precis vad denna behöver. Fick pedagogerna önska skulle de önska mer tid till varje elev. En pedagog skulle även vilja arbeta mer tematiskt över klass och åldersgränser för att stödja både svaga och starka elever. Nivågruppering är också något som återkommer, att nivågruppera eleverna och satsa mer på deras individuella kunskaper. Mer resurser och tillgång till stimulerande uppgifter är också

något som önskas av pedagogerna. En pedagog säger att hon hoppas att hon ser dessa elever och att hon lyckas stimulera dem på bästa sätt.

5.2 Sammanfattning och diskussion

Under denna rubrik följer en sammanfattning av undersökningen, en metoddiskussion samt en diskussion utifrån undersökningen kopplat till relevant litteratur och forskning.

Sammanfattning

Studien är en kvalitativ undersökning som bygger på litteraturstudier samt kvalitativa intervjuer. Intervjuerna utfördes på två olika skolor i samma kommun. Respondenterna är fem pedagoger, alla verksamma inom grundskolan. Samtliga pedagoger har en utbildning riktad mot skolans tidigare år, antal yrkesverksamma år och erfarenheter varierar.

Mitt syfte med undersökningen var att belysa lärares syn på de särbegåvade eleverna i skolan. Jag ville även ta reda på hur lärarna ser på sin egen kunskap samt hur de arbetar för att stimulera dessa elever i skolan. Mitt syfte ledde fram till följande frågeställningar. Hur definierar pedagogen begreppet särbegåvade barn? Anser sig pedagogen ha tillräcklig kunskap för att stimulera dessa elever i skolan? Hur beskriver pedagogen att barnets begåvning tas tillvara? Vilken roll anser pedagogerna att specialpedagogen har gällande de särbegåvade eleverna? Anser pedagogerna att de särbegåvade elevernas situation i skolan är värd att diskutera?

I Bakgrunden ges en kort historisk tillbakablick utifrån differentieringsbegreppet, I bakgrunden redovisas författares och forskares syn på de särbegåvade barnen, hur de utmärker sig vad som skiljer talang från särbegåvning, även normalfördelningen tas upp. Här redovisas Gardners teori om de sju intelligenserna, samt pågående forskning i ämnet.

Intervjuerna genomfördes med hjälp av halvstrukturerade intervjufrågor. Intervjuerna utfördes enskilt, och respondenterna intervjuades av mig personligen. Samtliga intervjuer spelades in på mp3 spelare för att sedan kunna analyseras på ett korrekt sätt.

Resultatet av undersökningen visar att de särbegåvade elevernas situation i skolan inte diskuteras i samma omfattning som de svagpresterande elevernas situation. Flera utav pedagogerna upplevde det som ett brett begrepp som är svårt att definiera, men de var alla överens om att en elev med en särbegåvning ofta har kunskaper inom ett visst ämne eller område. Fyra av de fem medverkande respondenterna hade mött elever med en högre begåvning som kan klassas som särbegåvning. Samtliga pedagoger ansåg sig ha tillräckliga kunskaper för att stimulera och möta dessa elever på bästa sätt i skolan, men de påpekade att tiden är ett stort hinder för att hinna med alla elever i den utsträckning som skulle önskas. När pedagogerna beskrev hur elevens begåvning togs till vara så menade respondenterna att de försökte ge dem utmanade och stimulerande uppgifter samt individuella arbetscheman. Vad gäller specialpedagogens roll så används dennes kompetens enbart till att hjälpa de svagpresterande eleverna, däremot så ansåg tre utav respondenterna att specialpedagogens hjälp skulle vara ett bra komplement i undervisningen av de särbegåvade eleverna. Alla respondenter ansåg att diskussionen kring dessa elever är viktig, men endast tre utav pedagogerna ansåg att det förs en diskussion på deras arbetsplats om de särbegåvade eleverna.

Metoddiskussion

Frågeguiden som användes under intervjuerna fungerade som ett stöd, genom intervjuguiden blev de avsedda frågorna besvarade. Den halvstrukturerad intervju gav mig möjlighet att få djupare och mer utförliga svar. Genom analysen av intervjuerna kunde jag finna samband och olikheter som jag sedan drog slutsatser av. Jag tror inte att jag hade fått lika uttömmande svar av en enkätundersökning genom att möjligheten till att ställa följdfrågor inte finns. Däremot skulle mina intervjuer kunna kompletteras genom observationer av undervisningssituationer i klassrummet.

Jag upplevde det mycket svårt att få tag i respondenter till min studie, bortfallet blev mycket stort och urvalsprocessen mycket tidskrävande. Jag tror att detta kan bero på att många lärare upplever att de inte har tid att medverka i studier av det här slaget. Jag tror även att ännu för undersökningen kan ha påverkat intressenterna, då det är ett ämne som sällan diskuteras och kan uppfattas som känsligt. Jag tror att jag lättare hade fått tag i respondenter om jag vänt mig till personer jag redan känner, nu valde jag att inte göra det för att inte påverka resultatet.

Diskussion

Under denna rubrik följer en diskussion av resultatet kopplat till litteraturen i bakgrunden.

Jag har i mitt arbete valt att använda mig av begreppet särbegåvade barn istället för att bruka begreppet begåvade barn. Min åsikt är den att alla barn är begåvade, och min avsikt med denna studie var att ta reda på pedagogernas syn gentemot de exceptionellt duktiga eleverna i skolan. Även Persson (1997) och Winner (1999) anser att begreppet särbegåvade barn lämpar sig bättre för svenskt språkbruk, då begreppet begåvad tenderar till att bli slitet och svårförståeligt. För att undvika missförstånd informerades samtliga av mina respondenter om valet av begrepp innan studien. Respondenterna tyckte att detta var logiskt då de ansåg att alla barn har någon form av begåvning, dock har alla inte en särbegåvning.

Wahlström (1995) menar att det är viktigt att vidga begreppet särbegåvning till att inbegripa många olika sorters begåvningar som, sport, teater, matematik och musik etc. När pedagogerna definierade begreppet så lyftes särbegåvningar främst inom matematik och svenska upp. Flertalet av respondenterna menade att en särbegåvning hos en elev framträder i ett ämne eller område. Respondenterna definierar särbegåvade elever som medvetna, intresserade, verbala och utåtriktade. Det som pedagogerna beskriver vara karakteristiskt för särbegåvade elever stämmer bra in på Winners (1999) förklaring av de tre typiska dragen, brådmogenhet, envishet och motivation. Liknande tankar om hur de särbegåvade eleverna utmärker sig diskuteras även av Persson, R. S. (1998). I den studien beskriver pedagogerna att de högpresterande eleverna är de som inte bara har mycket kunskap, utan att det är dem som också vet hur de ska använda sin kunskap i rätt sammanhang.

Jag upplevde det relativt svårt för pedagogerna att definiera begreppet, mitt antagande är att diskussionen kring dessa elever inte förekommer i så stor utsträckning ute på skolorna. Vad man som person upplever som särbegåvning har till stor del att göra med upplevda erfarenheter. En utav pedagogerna menade att hon inte undervisat en särbegåvad elev, hon hade också svårt att definiera begreppet. De andra respondenterna som i sin undervisning mött en särbegåvad elev hade det betydligt lättare att definiera begreppet, då de såg tillbaka på sina upplevda erfarenheter.

Ingen av respondenterna beskrev dessa elever som underpresterande, störande eller bråkiga. Persson (1997) menar att många utav dessa elever inte upptäcks, då de på grund utav understimulering kan uppfattas som stökiga och uttråkade. Min reflektion kring detta är att jag förmodar att somliga av de särbegåvade eleverna inte upptäcks. Wahlström (1995) menar att det krävs mindre klasser och välutbildade pedagoger, pedagoger som kan identifiera de särbegåvade eleverna i skolan. Två av respondenterna nämnde att de skulle vilja nivågruppera mer i undervisningen, det vill säga att gruppera eleverna efter kunskap istället efter ålder. Genom nivågruppering ansåg de att de särbegåvade elevernas kunskaper skulle kunna utnyttjas på ett mer effektivt sätt.

Samtliga respondenter ansåg sig ha tillräckliga kunskaper för att möta och stimulera de särbegåvade eleverna i skolan. Dock var flertalet oroliga för att de inte skulle hinna med att utmana och stimulera dessa elever tillräckligt i undervisningen. Persson (1997) menar att särbegåvade elever som går i normalklass tenderar att understimuleras, då undervisningstempot är för lågt. Winner (1999) menar att bristen på utmaningar i våra skolor innebär att eleverna inte använder hela sin potential och riskerar därmed att bli underpresterande.

Min tanke kring detta är att pedagogerna har mycket kunskap, men att kunskapen kring detta ämne ibland brister. Ingen utav respondenterna påpekade att störande beteende eller liknande kan uppstå till följd för understimulering, detta är dock något som flertalet författare och forskare påpekar.

Samtliga respondenter menar att de särbegåvade eleverna får stå tillbaka i undervisningen på ett eller annat sätt. Endast en pedagog upplevde att hon hade tid till alla elever. Denne pedagog arbetar på en mindre skola med endast ett fåtal klasser, de övriga respondenterna upplevde tiden som ett hinder för att stimulera alla elever. Tiden går främst åt till att hjälpa de elever som är svagpresterande i skolan.

Tre av respondenterna ansåg att de skulle underlätta i undervisningen av de särbegåvade eleverna om hjälp från specialpedagogen gick att tillgå. Wahlström (1995) menar att specialundervisningen idag framförallt förknippas med elever som är inlärningssvaga på ett eller annat sätt. När det diskuteras specialpedagogik nämns sällan eller aldrig de särbegåvade eleverna, begreppet särbegåvning är ett känsligt ämne i den svenska utbildningsdebatten. Wahlström (1995) understryker att de särbegåvade barnen i skolan också är barn i behov av särskilt stöd. De respondenter som inte anser att hjälp från specialpedagogen är nödvändig, anser att de själva kan lyfta dessa elever, om de blir avlastade av specialpedagogen med de eleverna som är svagpresterande och inte når målen.

Min upplevelse av de särbegåvades situation i skolan är, att bristen på tid är ett större hinder än bristen på kunskap. Samtliga pedagoger arbetar i någon form individuellt mot eleverna för att höja deras kunskapsnivå, och för att ta tillvara på deras kunskaper. Dock finns en frustration bland pedagogerna att inte hinna med att producera material till de elever som har en högre begåvning. Jag tror att denna frustration skulle minska om pedagogerna i sådana här situationer kunde vända sig till specialpedagogen. Det är ingenting som säger att pedagogerna inte kan göra det men jag tror att det är mycket etablerat i den svenska skolan att specialpedagogen finns till för de svagpresterande eleverna. Självklart anser jag att de elever som är i behov av stöd och hjälp ska få det, men jag anser även att de särbegåvade eleverna har rätt till extra stöd och hjälp för att utmanas och utvecklas ännu mer. Winner (1999) framhåller att många pedagoger menar att dessa elever klarar sig utan extra stöd, hon menar att det är en myt att särbegåvade elever klarar sig bättre än andra. Engström (2007) poängterar

att skolledares föreställningar om att de särbegåvade eleverna klarar sig utan särskilt stöd bromsar deras utveckling.

I styrdokumentet för grundskolan (Lpo94, skollagen 1985:1100) framgår tydligt att all undervisning ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Min upplevelse är att individualiseringen i skolan har kommit längre när det gäller de elever som av olika anledningar inte når målen. Samtliga respondenter i undersökningen menar att individualiseringen i skolan gynnar båda parter, men flertalet medger att de arbetar mer för att framställa material till de svagpresterande eleverna. Så om grundskolans utbildning är likvärdig för alla individer tål att diskuteras.

Samtliga respondenter ansåg att diskussionen angående de särbegåvade eleverna var viktig. Tre utav pedagogerna tyckte att det fördes en dialog på deras arbetsplats angående dessa elever, dock inte i samma utsträckning som om de svagpresterande. Två utav de som tyckte att det fördes en dialog menade att kollegerna pratar med varandra men att diskussionen inte lyfts upp högre till ledningen. Jag upplever hela tiden i resonemanget att detta inte är något som man ute på skolorna pratar om i någon större utsträckning. Flertalet av pedagogerna har mycket goda idéer om hur man skulle kunna arbeta med dessa elever om tid och resurser fanns. Jag upplever att pedagogerna tänker på hur de ska tackla dessa elever i skolan, men på grund utav tidsbrist och stort elevantal tror jag tyvärr att många idéer stannar i tanken.

Det är mycket intressant att ta del av Lundgrens (1981) tankar kring styrgrupper i klassrummet. Jag skulle vilja benämna dessa styrgrupper som bieffekten av ett icke differentierat skolsystem. Problemet i dagens läge är att pedagogerna har mycket svårt att hitta en passande nivå för samtliga elever i en grupp. Att hantera särbegåvningar i skolan är ett pedagogiskt metodproblem, som delvis skulle kunna lösas genom mer differentierade grupper i den svenska skolan. Givetvis ska de svagpresterande eleverna få det stöd som de behöver, men för att kunna höja prestationsnivåerna tror jag att den svenska skolan måste våga satsa mer på eleverna i båda ytterkanterna av Gausskurvan.

Diskussionen om de elever som behöver extra stöd och hjälp i skolan är inget nyuppkommet samtalsämne. Redan i 1946 års skolkommision (Marklund 1985) diskuterades specialundervisningens utformning i skolan. Man diskuterade differentieringens vara eller icke vara inom skolan. Det talades om pedagogernas kunskaper att möta alla elever, och redan då så ansåg man att alla pedagoger borde ha någon form av specialpedagogisk utbildning. Den debatten som var aktuell för mer än 60 år sedan är än idag ytterst aktuell. Min tanke kring detta är att det är högst anmärkningsvärt att utvecklingen i skolan inte nått längre än den har i dagens läge gällande specialundervisningen. I 1946 års skolkommision diskuterades inte bara det svaga elevernas behov av stöd och hjälp, fråga om hur man skulle satsa på de begåvade eleverna var redan då aktuell. Tillbaka i tiden gick specialundervisningen i skolan mot en allt större differentiering, idag upplever jag att den går mot en allt större integrering (Marklund 1985). Diskussionen kring de specialpedagogiska resurserna i skolan pågår i detta nu och är en högst aktuell fråga, jag anser att alla elever som behöver stöd, hjälp och utmaningar i skolan för att utvecklas skall få det, oavsett om man är särbegåvade eller svagpresterande. Vi måste ta tillvara på den extra resurs som de särbegåvade eleverna utgör, det kommer att löna sig i framtiden.

Syftet med undersökningen var att belysa lärares syn på de begåvade/särbegåvade eleverna i skolan. Jag ville även ta reda på hur lärarna ser på sin egen kunskap och hur de arbetar för att stimulera dessa elever i skolan. Utifrån mina intervjuer och respondenternas svar anser jag att jag fått en bild av hur lärarna ser på dessa elever samt hur de arbetar i skolan för att tillgodose

dessa elevers behov. Jag har även fått en bild av hur pedagogerna ser på sin egen kunskap. Jag anser därför att jag nått mitt syfte med studien.

Jag upplever min studie något begränsad på grund utav att endast fem respondenter deltog i undersökningen. Hade fler intervjuer utförts hade jag haft ett större underlag att arbeta med och generaliserbarheten hade ökat. Jag upplevde det svårt att finna relevant litteratur till studien, då utbudet är begränsat inom detta område.

6. Fortsatt forskning

Jag har i min undersökning tittat på pedagogernas syn på de särbegåvade eleverna. Det vore intressant att gå vidare och vända på resonemanget och se situationen ur elevernas synvinkel.

Förslag på fortsatt forskning inom ämnet:

- Hur upplever de särbegåvade eleverna sin skolsituation
- Upplever de att de får tillräcklig stimulans
- Hur upplever klasskamrater de särbegåvade eleverna
- Om de fick önska hur skulle undervisningen i skolan se ut
- Skolledarnas syn på de särbegåvade eleverna i skolan

Referenser

- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Cooper, C. (2002). *Intelligens – och andra förmågor*. Lund: Studentlitteratur.
- Copenhaver, R. W. & Mc Intyre, D.J. (1992). Teachers perceptions of gifted students, *Roeper Review*, 14(3), 151-153.
- Endepohls-Ulpe, M. & Ruf, H. (2005). Primary School teachers criteria for the identification of gifted pupils. *High Ability Studies*, 16(2), 219-228.
- Gardner, H. (1985). *Frames of mind: the theory of multiple intelligences*. New York: Harper Row.
- Gardner, H.(1995). *Skapande genier, De sju intelligenserna sedda genom sju framstående människors liv*. Jönköping: Brain Books AB.
- Gardner, H. (1997). *De sju intelligenserna*. Jönköping: Brain Books AB.
- Gustafsson, C. (1984). *Några huvuddrag i klassrumsforskningens utveckling och nuvarande inriktning*. Pedagogiska institutionen: Uppsala Universitet
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundgren, U. P. (1981). *Model Analysis of Pedagogical Processes. Studies in Education and Psychology 9*. Stockholm: Institute of Education, Department of Educational Research.
- Marklund, S. (1985). *Skolsverige 1950-1975, 4 Differentieringsfrågan*. Stockholm:Liber Utbildningsförlaget
- Nationalencyklopedin. (1990). *Andra bandet*. Höganäs: Bra böcker AB.
- Nationalencyklopedin. (1990). *Fjärde bandet*. Höganäs: Bra böcker AB.
- Persson, B. (2001). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm:Liber
- Persson, R. (1997). *Annorlunda land - särbegåvnings psykologi*. Falköping: Liber/Almqvist & Wiksell.
- Persson, R. S. (1998). Paragons of virtue: teachers conceptual understanding of high ability in an egalitarian school system, *High Ability Studies*, 9(2), 181-196.
- PISA. (2000). Programme for international student Assessment (PISA). *Hur förbättra både kvalitet och likvärdighet? – Slutsatser från PISA 2000* – Stockholm: Fritzes.
- Stamm, M. (2005). *Zwischen Exzellenz und Versagen. Frühleser und Frührechnerinnen werden erwachsen*. Zürich/Chur: Verlag Rüegger.

Stensmo, C. (2002). *Vetenskapsteori och metod för lärare – en introduktion*. Uppsala: Kunskapsföretaget AB.

Utbildningsdepartementet. (1998). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Lpo 94. Stockholm: Skolverket och Fritzes.

Wagner, H. (2003). *Människans drivkrafter – motivationens psykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Wahlström, G. (1995). *Begåvade barn i skolan - Duglighetens dilemma?* Stockholm: Liber utbildning.

Winner, E. (1999). *Begåvade barn*. Jönköping: Brain Books AB.

Webbadresser

Engström, A. Universitetslektor i pedagogik, Linköpings universitet. *De mest begåvade barnen är sämst på att lära nytt*. <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=572&a=682993>

Svensk författningssamling (SFS). Skollag (1985:1100).
http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100

Vetenskapsrådet. (2004). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskap*.
http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf

INTERVJUGUIDE/INTERVJUFRÅGOR

- Vilken typ av utbildning, arbetat antal år som lärare?
- Kan du säga något om vad begreppet begåvning/särbegåvning betyder dig?
- Vad kännetecknar en begåvad/särbegåvad elev, egenskaper osv?
- Kan du berätta om dina egna erfarenheter vad gäller att undervisa elever som har en högre begåvning?
- Upplever du att de högpresterande eleverna (begåvade eleverna) får stå tillbaka för de eleverna som är lågpresterande?
- Upplever du att du har tid till dessa elever?
- Anser du som pedagog att du har tillräcklig kunskap för att stimulera de begåvade/särbegåvade eleverna?
- Tror du att dessa elever får den stimulans de behöver i skola
- *På vilket sätt tas dessa elevers kunskaper tillvara?*
- Tycker du att dessa elevers kunskaper tas till vara?
Om ja, på vilket sätt? Om nej, Varför inte?
- Beskriv vilken roll du tycker att specialpedagogen har, eller borde ha när det gäller dessa elever?
- Anser du att dessa elever behöver extra stöd?
- Förs det en dialog om de begåvade/särbegåvade eleverna på din arbetsplats, anser du att det är nödvändigt?

Påståenden:

De särbegåvade eleverna klarar sig alltid i skolan.

Särbegåvade elever behöver också extra stöd och hjälp.

Individualiseringen i undervisningen gynnar endast de svaga eleverna.

Dialogen om de särbegåvade eleverna är viktig.

Gävle 2007 – xx – xx

Till rektorer i x skolområde i X - kommun

Mitt namn är Caroline Alm och jag läser min sjunde och avslutande termin på Lärarprogrammet vid Högskolan i Gävle. Jag ska nu genomföra en studie som syftar till att belysa lärares syn på de begåvade eleverna. Studien kommer även att beröra lärares syn på sin egen kunskap, samt hur de arbetar för att stimulera dessa elever i skolan. Anledningen till att jag vill belysa detta ämne är att jag upplever att begreppet begåvning ofta är känsligt att diskutera i skolsammanhang. Mina iakttagelser under utbildningen har lett till att jag nu är intresserad av att belysa lärarnas egen situation samt deras upplevelser.

För att möjliggöra studien behöver jag fem verksamma lärare inom grundskolan. Studien kommer att genomföras genom intervju samtal och beräknas ta ca 30-40 min. Intervju samtalen kommer att spelas in, detta för att möjliggöra att sammanställningen av materialet sker på ett trovärdigt sätt.

Lärarnas medverkan i studien är helt frivillig vilket innebär att de själv bestämmer om de vill delta. De kan när som helst under intervjun välja att avbryta studien. De svar de ger i intervjuerna kommer endast att bearbetas av mig och eventuellt min handledare. Studien avrapporteras på ett övergripande sätt som ett examensarbete inom lärarutbildningens ramar och de citat som används kommer inte att kunna kopplas till den enskilde läraren. Det bandade materialet från intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt.

Jag ber om att få kontakta lärare på skolan för att se om intresse för att medverka i studien finns. Utifrån intressenterna kommer jag att genomföra ett slumpmässigt urval av respondenter.

Tack på förhand för eventuell medverkan

Kontakta mig gärna om du har frågor kring studien.

Caroline Alm
Lärarstuderande vid Högskolan i Gävle
E-mail: xxx
Tel: xxx

Handledare:
Daniel Pettersson
E-mail: xxx
Tel: xxx

Gävle 2007 – xx – xx

Till lärare i x skolområde i X - kommun

Mitt namn är Caroline Alm och jag läser min sjunde och avslutande termin på Lärarprogrammet vid Högskolan i Gävle. Jag ska nu genomföra en studie som syftar till att belysa lärares syn på de begåvade eleverna. Studien kommer även att beröra lärares syn på sin egen kunskap, samt hur de arbetar för att stimulera dessa elever i skolan. Anledningen till att jag vill belysa detta ämne är att jag upplever att begreppet begåvning ofta är känsligt att diskutera i skolsammanhang. Mina iakttagelser under utbildningen har lett till att jag nu är intresserad av att belysa lärarnas egen situation samt deras upplevelser.

För att möjliggöra studien behöver jag fem verksamma lärare inom grundskolan. Studien kommer att genomföras genom intervjusamtal och beräknas ta ca 30-40 min. Intervju samtalen kommer att spelas in, detta för att möjliggöra att sammanställningen av materialet sker på ett trovärdigt sätt.

Din medverkan i studien är helt frivillig vilket innebär att du själv bestämmer om du vill delta. Du kan när som helst under intervjun välja att avbryta studien. De svar du ger i intervjuerna kommer endast att bearbetas av mig och eventuellt min handledare. Studien avrapporteras på ett övergripande sätt som ett examensarbete inom lärarutbildningens ramar och de citat som används kommer inte att kunna kopplas till dig. Det bandade materialet från intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt. Utifrån intressenterna kommer jag att genomföra ett slumpmässigt urval av respondenter.

Vill du delta i studien, vänligen kontakta mig snarast, eller senast den x/x-x

Tack på förhand för eventuell medverkan

Kontakta mig gärna om du har frågor kring studien.

Caroline Alm
Lärarstuderande vid Högskolan i Gävle
E-mail: xxx
Tel: xxx

Handledare:
Daniel Pettersson
E-mail: xxx
Tel: xxx